

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési ár 1 évre 12'—pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: URAY SÁNDOR.

HAGYOMÁNY ÉS SZEMÉLYISÉG

RÉVÉSZ IMRE PÜSPÖK, LELKÉSZELNÖK
BESZÉDE

Dr. Kölcsey Sándor polgármesterhez abból az alkalomból, hogy a debreceni egyházközség harmadízben választotta meg főgondnokává.

Mélyen tisztelt presbitérium! Hadd fejezzem ki az egész presbitériumnak mélységes örömét és Isten iránti hálaadását a mostani választások egész eredménye felett általánosságban; különösen is a felett, hogy presbitériumunk a kipróbált, régi erők mellett jó egynéhány új atyánkfíjával is gazdagodott ebben a szent munkában; de legkülönösebben mégis azért, hogy presbitériumunk immár harmadízben ajándékozott meg az anyaszentegyház Urának a választóközönség szíven át megnyilvánított akaratával abban, hogy a főgondnoki székbe Kölcsey Sándort ültetheti.

Amikor elsőízben hívta el a választóközönség a város mostani polgármesterét főgondnokának, mindenestre már akkor is nagyon sokan voltak mind a presbitériumban, mind magában a hatalmas választógyülekezetben, akik Kölcsey Sándorban a személyt is ismerték és éppen református egyházi szempontból is a legmesszebbmenően értékelték. Azonban, aki visszaemlékszik rá, mind igazat fog adni annak az állításomnak, hogy az első választás alkalmával a *verbum regens* mégis nem a személyi oldalra esett, hanem annak a hatalmas és gyönyörűséges tradíciónak oldalára, amely Debrecenben sok századra visszanyúlva hozta elő és tartja fenn máig azt az igen ékes és egészséges rendet, hogy a város főbirája, majd később polgármestere nagyon csekély kivételektől eltekintve, egyben a református egyház gondjának is világi részről fő-főviselője.

Amikor a választóközönség másodszor hívta el Kölcsey Sándort a főgondnoki és a presbitériumi társelnöki székbe — közvetlen tanúbizonyossággal szólhatok erről, mert akkor már, e második alkalommal

én voltam szerencsés az ő elnöktársa lehetni —, akkor már, mindnyájan emlékezhetünk rá, egyensúlyba került a két szempont: a tradíció és a személyi értékelés szempontja. Nagy hangsúly esett még mindig a tradícióra, de ugyanolyan hangsúly esett arra az általános tapasztalásra is, amely mellett a presbitérium minden tagja kész volt és ma is kész tanúbizonyosságot tenni; hogy ennek a tradicionális vonalnak folytatására személyileg alkalmasabb embert Kölcsey Sándornál találni nem lehet. Már akkor az volt a meggyőződés, hogy Istennek hála, megvan a tradíció, de ha ez nem volna meg, a debreceni egyházközségnek más és külön főgondnokot akkor sem lehetne állítani, mint Kölcsey Sándort.

Most pedig, amikor harmadízben ajándékozott meg az ő főgondnokságával, azt hiszem, nekünk sokkal több okunk van órára elmondani azt, amit elmondott önmagáról állítólag egy tiszteletreméltó pápa: „La tradizione sono io“, „A tradíció én vagyok“. Nekünk sokkal több okunk van elmondani: Kölcsey Sándor, szeretett atyánkfia, szolgatársunk, a mi szemünkben most te vagy a tradíció, a te személyed testesíti meg és lelkesíti meg számunkra azt a négyszázéves tradíciót, amely felett ha elgondolkozunk, egyfelől igazat kell adnunk a nagy német technikus-filozófusnak, Spenglernek, aki ezt az egész mostani világkatasztrófát előre látta, midőn azt mondja: „Eine Tradition schaffen heisst den Zufall auszuschalten.“ Tradíciót teremteni, mint kikapcsolni a véletlent. Hála Istennek, ez így van, és ez éppen ennek a mi négyszázados tradíciónknak történetében is sokszor beigazolódott. De másfelől mégis csak hozzá kell tenni Spengler megállapításához, hogy maga a tradíció meglétele még nem abszolút biztosíték a véletlen ellen. Ha a tradíció magában kikapcsolna minden véletlent, soha egyetlen korona nem hullott volna még le felkent fejekről a történelemben, soha egyetlen állami és társadalmi tekintély nem fűrészelődött volna még alá. A tradíciót a véletlennel szemben igazán az

biztosítja, hogyha a tradíció nem csupán holt ereklye, nem csupán a középkori legendákban annyiszor szereplő megalvadt vér, valamikor forró szívekből kifolyt, de azután megrögződött és megszáradt, élettelen anyag, hanem hogyha az a tradíció a szívek melegébe, a kegyelem napsugarába, a Szentlélek tüzebe és fényébe kerülve, egyszer csak elkezd élni és forni, mint a legendák száradt vére.

Tradícióval akkor történik csoda és megújulás, amikor egy-egy élő személy teljesen azonosul vele, amikor beleviszi a maga egész odaadását, szíve melegét a tradíció szolgálatába, de a maga kiváltságos személyi erővel egyszersmind magasabb fejlődési fokra is emeli azt. A tradíciót mindenütt személyes életek önfeláldozása, az egyház életében pedig különösképpen is a szívek melege, a kegyelem napja, a Szentlélek tüze és fénye teszi erővé, megalvadt és megszáradt vérrögökből forró, áradó vérpatakává.

Egypár hónappal ezelőtt megjelent egy impozáns művészettörténeti munka két olyan szerzőtől, akik közül egyik sem valószínű, hogy hitünk sorsosa volna, a magyar újklasszikus építészet történetéről. Ezt a munkát átlapozván, igen jóleső érzéssel állapítottam meg, hogy ez a két, tőlünk érületileg talán eléggé messze álló szerző a magyar újklasszikus építészet történetében egyetlen alkotást sem emel ki melegebb és kedvezőbb értékeléssel, mint a debreceni Kollégiumot, a Nagytemplomot és harmadikul az ezeknél sokkal kevesebbet emlegetett, művészettörténetileg eléggé mellőzött debreceni városházát. Ennek a három épületnek a művészi egységes ihletése és nagyszerű harmóniája a magyar várostörténetben valósággal páratlan e tudós könyv tanúsága szerint.

Mennyire örülnünk kell, hogy a mi kedves, öreg városházánk úgy áll, ahogy áll és nem adott helyet néhány évtizeddel vagy esztendővel ezelőtt modern vagy hypermodern építkezésnek! És mennyire örülnünk kell ennek a szimbolikus találkozásnak, amely Debrecenben örök egységbe fogja a Nagytemplomot, a Kollégiumot és a Városházát!

Bizonyoságot kell tennünk éppen ebben az órában, nekünk, presbitereknek és a lélekben itt jelenlévő 81.000 debreceni reformátusnak, hogy magyar szívünk és keresztyéni szeretetünk éppen olyan egyforma atyafiúi odaadással fordul a mi más templomokban imádkozó debreceni lakos testvéreink felé, mint amilyen egyforma szeretettel és gyöngédséggel fordul azok felé, akik cifra barokkizáló vagy modern házakban, avagy a Téglavető, Olajütő putrijaiban laknak itt. *De nem kívánjuk soha feledésbe engedni azt, hogy Debrecenben a lelkek egyensúlyát, a tradíció folyamatosságát, a történelmi fejlődés egészséges voltát ennek a három szimbolikus épületnek: a Nagytemplomnak, a Kollégiumnak és a Városházának harmóniája biztosíthatja emberileg szólva örök időkre.* És ahogy a történelem megalkotta ennek a három épületnek szimbolikus egymásrautaltságában a klasszikus debreceni szellemet, úgy szemléljük és úgy szeretjük ma Kölcsey Sándorban, a hűségesben, a fáradhatatlanban, a csendesben, a bátorban, az alázatosban, e három épület történelmi harmóniája és egyensúlya személyi szimbolumát, a klasszikus debreceni szellem fáklyahordozóját.

Amikor rászakadt Magyarországra a rettenetes

1664. év, a gyalázatos vasvári béke esztendeje és amikor a szerencsétlen Debrecen városa, a mi drága civitásunk, amely itt volt a népek és hadak országútján, nyomorult kerítésével is alig védve a megelőző esztendők borzalmas próbáltatásai után, amelyek például a városáért vértanú hős Vigkedvű Mihálynak az életébe kerültek, újabb, megint súlyos megpróbáltatásokat volt kénytelen tapasztalni töröktől és némettől, kelettől és nyugattól, dülő, fosztogató, kóborló hadaktól egyformán, akkor Nagykállói Fényes István uram, a város pompásan verselő nótáriusa, a jegyzőkönyv utolsó pár tiszta lapjára megható krónikás verset írogatott a szörnyűséges tapasztalatokról, amelyeken csak abban az egyetlen, 1664. esztendőben átment a mi nemes városunk. S a versezet végén, távol minden bizantinizmustól, mégis alkalmat vett magának ez a hűséges ember arra, hogy elmondja néhány mondattal a város lakosainak háláját az abban az évben hetedszer megválasztott főbíró, II. Dobozi István uram, a mohácsi vész történetéből ismert Dobozi Mihály verrokona és Komáromi Csipkés György bibliafordító veje iránt. Azt mondja többek között:

*Illy veszedelemben Tengeri szélvészben midőn ez hely forgana,
Világ czudájára, noha sok kárára im mégis megmarada.
Isten után nem más, de az tellyes Tanács volt ennek az oszlopa,
Azok között eszköz volt az meg tartásban Városunk fő Birája.*

*Eleget szenvedett, sok törődést fel vőt azt meg vallya akárki,
Mint futot járadot, még éjel sem alut, nem tagadgya azt senki.
Ninczen szolgálatyát, ki ő járadtságát meg köszönhetné neki.
Istentelen az ki illyen Birájának holtát kérné valaki.*

*Az járatság után czendes nyugodalmat hogy adgyon néki Isten,
Számos esztendőki világbán sokáig egészségben élhessen
Jönendő Tiszteknék alsó és felsőknek példa s tükör lehessen,
Világból ki mulván, kívánnjuk minnyájan Menyegben fel
[mehessen.**

Eszköz voltál, eszköz vagy és eszköz leszel, szeretett főbíró kurátorunk, az eddig ránszakadt és még ezután ránszakadó próbáltatásokban. Mi nem várunk csodákat embertől, mert tudjuk és valljuk azt a predestináció nagy magyar költőjével, a debreceni Kollégium növendékével, Arany Jánossal, hogy „*Nem mindig ember, aki sorsol intéz, Gyakran a böles is eszköz, pusztá báb, S midőn lefárad az erőtelen kéz, A végzet tengelye harsog tovább.*” De tudjuk és valljuk azt is keresztyéni hitünkéből, a Szentlélek bizonyágtétele szerint, hogy a Végzet tengelye ugyanabban a Kézben van, amelyben a te életed és a mi életünk. Ugyanabban a Kézben, melynek mindnyájan eszközei vagyunk és amely most téged újból erre a helyre állított. Ebből a Kézből fogadunk el Téged hálaimádsággal és erre a Kézre bizzuk rá egész egyházunkkal együtt könyörgő imádsággal.

Dr. KÖLCSEY SÁNDOR POLGÁRMESTER FŐGONDNOK VÁLASZA:

Főtiszteletű püspök úr! Mélyen tisztelt presbitérium! Mindenekelőtt mély hálával köszönöm a főtiszteletű püspök úr szavaiból felém sugárzó szeretetet, amit tiszta szívvel viszonzok és legyen meg-

* A verses krónikát kiadta, bevezette, jegyzetelte, illusztrálta dr. Mata János, Budapest, 1943. Exodus.

győződve róla, hogy ha lenne még fokozás ezen a téren, fokozottabb érzelmekkel viszonzom.

Nagy megtiszteltetésnek tartom az egyház-község választó polgárainak a bizalom nyilvánításában megnyilatkozott egységét. Az értékét csak növekedve látom abban, ha megválasztásom egyik oka a tradícióisztelet volt. Az egységnek és a hagyományoknak megóvása válságos időkben olyan megtartó erő, amely szinte cselekedetté magasztosul és kincset ad kezünkbe, minek zálogán adott pillanatban a jövőnk is nyerhetjük.

Ma mindenkit éget a jövő kérdése. Az életre-halálramenő küzdelemben halljuk a bizonytalan félelem riadt menekülni vágyását, sóhaját: mi lesz velünk? A kálvinista léleknek erre határozott válasza van: az, amit a Mindenható Isten akar és amit a világrend törvényszerűségének megállapításával eleve elrendelt. Hiába ropognak ma kis és nagy nemzetek bordái Isten örökké mozgó, jobbító malmában — és most a gorombább kövek edzik az emberiséget —, mégis azt kell mondanunk, ha megteremtette az Isten a pacsirtát, a cinkét és rendeltetést adott nekik világ-tervében, akkor megtartja a kis nemzeteket is mindaddig, amíg be tudják tölteni azt a hivatást, amit nekik szánt. Nem a véges politikai ész fogja hát elrendezni a sorsunkat, hanem maga a megtartó Isten, akármit szándékoznak mások; a karvaly, a sólyom hiába van, a cinke és pacsirta megvan és megmaradunk mi is...

Tudom, sokan úgy vannak vele, hogy ez a felelet nem elégíti ki teljesen őket. Nem ad megnyugvást. Valami bizonytalanság érzete megmarad. Ennek a kétkedésnek csak az az oka, hogy a modern emberiség nagyon messze eltávolodott Isten-eleve beavatkozó hatalmának ismeretétől és többet tart a maga képességeiről, a maga erejéről, mint amennyit a világrend törvényei megengednek.

Hát mi az emberi ész és erő a világteremtő Isten hatalmához, bölcsességéhez képest? Mi maga az ember? Mi ez a földgolyó öt világrészével, óceánjaival együtt? Egy porszem billiomod része a csillagmiriádok világához képest. Azok között nem egy van, amelynek fénysugara is egy-két emberöltő alatt érkezik szemünkbe. És mi minden van még azon túl a Végtelenben. További miriádjai csillagvilágoknak, naprendszereknek és megannyi csodáknak, amelyeket óriás távcsöveken sem láthatunk. Vagy figyeljük a mikrokozmoszt, a végtelen pici, baktériumlények életét, a legnagyobb és legalacsonyabb rendű istenteremtmények sorsának áhítatra készítő csodálatos törvényszerűségét. És milyen jó renddel, milyen döbbenetes egyensúlyban, milyen tökéletes törvényszerűséggel él, mozog, záramból ez a világ-mindenség, úgy, ahogy Isten az útjukat eleve megszabta és sorsukat elrendelte. Vajjon ki más az, aki ennek az egész teremtett világmindenségnek a sorsát, az irányítását kezében tarthatja, mint egyesegyedül az, aki alkotta, kitervezte: az Isten?! Az ő rendelése szerint gondoskodás van arról, hogy a fák az égig nem nőhetnek és hogy minden kilengés kiváltja a megfelelő ellenható erőt, és lassan-lassan a legsúlyosabban megzavart helyzetek is elcsendesednek, elsimulnak, feloldódva a kiegyenlítő és örök törvényében, mint ahogy a sötét éjszakák egymásnak viharzó fellegek villámcsapása és ézengése után hull alá a földre a termékenyítő eső.

Emlékezetünkbe kell idéznünk Méliusz szavát, aki erre tanított: Isten mindennek megtartója, nem pedig cinkostársa.

Kétségtelen, hogy hitet megingató borzalmak korát éljük. A pusztulásnak olyan méretei tárulnak elénk, hogy az már a Sátán művének látszik. Pedig nem a Sátán lesz úrrá. A Sátán épügy eszköz Isten kezében, mint a többi szörnyű csapás, amivel Isten jön látja az elbizakodott, eltávolodott emberiséget a maga törvényeinek uralma alá szorítani.

Kataklizmák után megmaradásra csak az a nép van szánva, mely felismerni és betölteni tudja rendeltetését azzal az erős hittel, hogy kötelességteljesítéssel hatnia kell ott, ahová helyzetetett Isten eszközeként. Keresnünk kell tehát nekünk is az utat, amely Istenhez vezet. Meg kell tanulnunk törvényeit. Törvényei a Szentírásban vannak megírva és mindenki teljes bizonyossággal győződhetik meg arról, hogy azok tényleg Istennek törvényei, csak lapozni kell az emberiségnek, a világnak történelmét és az ott mutatkozó esemény-eredményeket, mint magatartás-következményeket boncolni. A feltáruló adatokban a gondolkozó fő hatalmas összefüggésekre talál, melyeket képzelőereje logikus láncolatba fűz és törvényszerűségekbe rendszerez. Ha aztán visszafelé pergetjük a nagy világevolúciónak a filmjét, a végén egyszerre megvilágosodik előttünk a Szentírás szavának igazsága: kezdetben vala az Ige és az Ige vala az Istennél és Isten vala az Ige. Az Ige az ős bölcsesség, az ős akarat, amely az idők időtlen méhében megfogantatta a világot, elindította útjára az energiákat, hogy hassanak, megteremtette a napot, a földet és rajta az embert.

Nekünk kálvinistáknak a hitünk sarkalatos tétele Istennek ez az eleve elrendező, a világ tervét eleve megállapító és törvényszerűségét eleve meghatározó hatalma. Ehhez kell szabjuk egész életünket és ehhez igazodik egész gondolkozásunk. Az eleveelrendelésnek, a predestinációnak ez a hite nemcsak felelősségre sarkal még fajtánk iránt is, mert megmaradásunkat csak az biztosítja, ha eszközül tudunk összeállni Isten művében, de önfegyelemre is sarkal. Arra készlet, hogy szabadakarunkat alárendeljük az Isten által megszabott keretek korlátjainak. És itt találkozunk a szabadakarat és predestinációnak a határvonala, amely világosan kitűnik a Szentírásból még akkor is, ha annak csak történelmi részeit nézzük. Gondolatunkat, akaratunkat, cselekvésünket nekünk is Isten örök törvényeihez kell szabnunk. Úgy érzem, hogy nekünk ma mind az egyházban, mind iskoláinkban legelső kötelességünk tehát, hogy vezessük vissza az emberiséget az Istenhit és az isteni törvények bizonyosságaihoz, mert ez fog neki erőt adni. A predestinációnak egyik legnagyobb értéke éppen az a végtelen nyugalom, amely a legnagyobb világzengés közepette is eltölti a lelkünket abban a tudatban, hogy semmi másképp nem végződhet, mint Isten igazságának győzelmével. Hiszem, ha más kérdésekkel nem hagyjuk sokszor keresztezni és elhomályosítani a lényegét, hanem igenis Isten közelébe törekszünk, megfogjuk a kezét és imádkozunk Hozzá, a megtartatásunkat fogjuk nyerni Őbenne.

Azért fohászokdjunk, hogy Isten kiséreje áldásával egyházunk, hazánk életét és a mi működésünket.

Ötvenéves a reverzális-törvény

Ezekben a napokban van ötvenéves évfordulója annak, hogy Csáky Albin gróf, akkori vallásügyi miniszter benyújtotta azt a törvényjavaslatot a képviselőházban, melyből országgraszoló parlamenti s azon kívüli viták után többek között az 1894. évi 32. tc. is lett.

Akkor az egykorúak azt gondolták, hogy ennek a törvénynek kodifikálásával végleg elintézték egy nagy állampolitikai kérdésre dagadt problémát. Mi, maiak azonban tudjuk, hogy ezek a reménységek éppen nem teltek be, hanem a szomorú harc azóta is folyik. Tanulságos hát utánanézni ez alkalomból annak: honnan is indult el az oly sok keserűséget látott reverzális-ügy?

Bár már a Tridentinum változhatatlanul megállapította, hogy csak a róm. kath. lelkész előtt kötött házasság az érvényes, különlegesen a vegyesházasságok s ezzel kapcsolatos más problémák csak jóval később tűntek fel igazán problémáknak. Református egyházunk első két századában még a rendi társadalmi élet, de az egyházi gondolkodás is oly fegyelmezett volt, hogy vegyesházasság aligha fordulhatott elő. Bár a reformált egyházak sohasem állottak a házasság szentségi elgondolásának alapján, mégis a reformált közvéleményben is annyira egyházi cselekmény volt a házasságkötés, hogy ebből felekezeti problémák aligha adódtak. A Lipótféle ellenreformáció felvonulásával azonban a katolikus egyház restaurátorainak legott szemébe tűnt a vegyesházasságok s az ebből származó gyermekek felekezeti hovatartozásának kérdése, mint éppen a restauráció egyik kiadós eszköze. De még ezek után is csak az 1731-i Carolina Resolutio tartja szükségesnek, különben a már addig is érvényes gyakorlatot megtámogatni az államhatalom erejével, mikor először mondja ki, hogy vegyesházasság csak a róm. kath. pap előtt köthető, de kifejezetten a gyermekek vallásáról még ez a rendelkezés sem szól. Ám a róm. katolikus egyház mindig készen állott a vegyes házaselektől reverzális szedni a róm. kath. egyház javára, sőt egy külön 1749-i s más rendeletek szerint a vegyesházasságnak ez vált az egyedüli törvényes feltételévé is. Hogy pedig ennek mennyi anomália lett az eredménye, csak Árva Bethlen Kata s mások esetére kell gondolnunk. Később a felvilágosodás eláradásával azonban a vegyesházasságok egyre jobban szaporodtak, de ezzel egyenes arányban a róm. kath. egyház ellenállása is. II. József Türelmi Rendeletében már a legszigorúbban kénytelen belenyúlni a kérdésbe, mikor mindenféle reverzalist eltiltott s elrendelte, hogy ha az apa katolikus, úgy minden gyermek katolikus legyen, különben sexus sequum sequitur. Ezt a felfogást iktatta azután törvénybe az 1791. évi 26. tc. is, azonban a reverzalist még ez a sok hálára kötelező törvény sem törölte, sőt a gyermekek vallására vonatkozólag is olyan bizonytalanul fogalmazta meg a törvény szövegét, hogy a reverzáliszedés azután is továbbfolyt. Minél inkább növekedett a laicizálódás, annál jobban szaporodott a vegyesházasságok száma és annál éberebben működött

Róma, elannyira, hogy ez a probléma az egyetlen, amely fennmaradt a legsötétebb ellenreformáció korából és amelyet nem söpört el mind e mai napig sem a büszke felvilágosodás, sem a még büszkébb liberalizmus sem! A Helytartótanács 1792-ben rendeletileg ki is mondja, hogy a kath. egyház javára kötött reverzálisoknak feltétlenül érvény szerzendő, 1799 vagy 1808-ban egy másik rendelet azt is leszögezi, hogy csakis a protestáns fél adhat reverzalist a katolikus fél javára, sőt 1806-ban elrendeli a Helytartótanács, hogy ha a vegyesházasság prot. lelkész előtt kötött, úgy azt a kath. lelkész előtt újra meg kell kötni (recopulatio).

Teljes erővel először a liberalizmus kora találta magát szemben az egész kérdéssel. De az eredmény ekkoriban is csak annyi, hogy a probléma köre még jobban megnőtt. Könnyű volt felfedezni, hogy Róma a reverzálisok helybenhagyásával az 1791:26. tc. ellen vét, tehát az állam törvényét s vele a független magyar állam tekintélyét kezdte ki és ezzel a függetlenségi liberális politika szerves programjává vált a reverzálisok eliminálásának kérdése. Közben Németországban is súlyos zavarokat idézett előt az újdonsült nemzetállam politikai arénájában a kérdés és ott 1830-ban az állam a kölni érseket rabságra is vetette, mert inkább Róma eredeti álláspontjának kívánt engedelmessé válni, mint az 1803-i porosz vegyesházassági törvénynek. VIII. Pius pápa viszont kénytelen megalkudni s ugyanakkor a németországi katolikusokra nézve megelégedni azzal, hogy a kath. lelkész passzív asszisztenciája is elég a vegyesházasság érvényéhez. A németországi események azonban egyfelől nagy lelkesedést szültek országgyűléseinken, bár Beöthy Ödön s mások lelkes szónoklatainak csak annyi lett az eredménye, hogy az 1830., 1832—36., és 1839—40-i országgyűlések halogató határozatai után megszületett az 1844. évi III. tc., mely szerint a vegyesházasság protestáns lelkész előtt megkötve is érvényes, ám a reverzális eltiltásáról vagy a gyermekek vallásáról félreérthetetlen döntés ekkor sem történt. A katolikus főpapság viszont a kölni érsek ügyvélt vértanúságából merített erőt s bátorságot, úgyhogy Lajcsák váradi s Scitovszky rozsnói püspökök továbbra is ragaszkodnak a reverzálisok szedéséhez, a csanádi püspök pedig meghozza Rómából a brévet, mely szerint függetlenül a magyar törvényektől, legalább a kath. lelkész passzív asszisztenciája elengedhetetlen a vegyesházasság-kötéshez, sőt reverzális nélkül ennél többre nem is számíthatnak a vegyesházások (Kossuth házasságkötése).

Majd az 1848. évi 20. tc. alapelvei szerint 1868-ban az újrendezések kora is találkozott a kérdéssel, amikor az 53. tc. a sexus sequum sequitur legliberálisabb elvét írta elő, de ez előírás szankciója ismét kimaradt a törvényből. Mindenesetre annyi haszna volt ennek a törvénynek, hogy a reverzáliszedést ezután lehetetlenítette, azonban a kath. egyház ismét csak tudta teendőit és az 1868:53. törvénycikkével szemben legott az elkeresztelések cselfogásához nyúlt, úgyhogy a nyugalom továbbra sem született meg. Az 1868:53. szankcióját — mint köztudomású — az 1879. évi 40. tc. pótolta volna, elzárással vagy pénzbírsággal sújtva azt a lelkészt, aki 18 éven alóli gyermeket elkeresztel, azonban

amikor néhány kath. lelkész ennek alapján perbe fogott az állami bíróság, végső fokon a kir. Kúria is felmentő ítéletet hozott, mondván, hogy a keresztléssel végre is nem egy felekezetbe, csak általában a keresztyénségbe vétetik fel a gyermek. Trefort Ágoston tétova liberalizmusa azután a legkönnyebb úton: egy újabb rendelettel akarta megkerülni a döntést, amikor úgy rendelkezett, hogy a keresztlés után a másfelekezetű gyermek anyakönyvi kivonatát a keresztlő lelkész köteles illetékes lelkészének megküldeni, különben az 1879: 40. tc. büntető szankciója hajtandó végre. Ám, ha utóbbit nem hajtották végre, előbbi még inkább anélkül maradt. Sőt Róma el is rendelte, hogy a Trefort rendeletének ne engedelmesséjének a kath. papok, még akkor sem, amidőn gróf Csáky 1890-ben külön büntetések előírásával sújtotta a Trefort rendeletének ellenállókát. Így vált szükségessé végül az úgynevezett egyházpolitikai törvényekkel egyidőben rendezni a kérdést úgy, amint az a ma is érvényben lévő 1894. évi 32. tc.-ben olvasható és ismét csak úgy, hogy a régi reverzális ügy maradt a régiben s alapjában a Carolina Resolutio óta alig észlelhető változás! Feljegyzendő ugyan még, hogy a pápa 1907-i Ne temere-bullájának érvényét, mely teljességgel a Carolina Resolutio eszmevilágát eleveníti fel, meg tudták akadályozni hazánkban 1909-ben az akkori liberális kath. főpapok, viszont azonban az 1918-i új pápai törvények érvényének mi sem állott útjába, úgyhogy azóta ismét csak a kath. lelkész előtt kötött vegyesházasság érvényes a kath. egyházban és pedig szigorúan a kath. egyház javára adott reverzális feltétele alatt, ami, hogy mindenféle állami törvénnyel szemben mit jelent, nagyon jól tudjuk.

De ma már azt is tudnunk kell, hogy nincs mit várnunk kizárólag az állami törvényhozástól, hanem annál inkább a lelkek reformációkorabeli egyház-hűségétől.

(Tiszakürt.)

Dr. Tóth Dezső.

A debreceni református egyház szomorú reverzális-statisztikája

Minden év elején közölni szoktuk a debreceni egyház előző évi, úgynevezett „egyházrajzi adatait”. Közérdekű adatok ezek; hiszen Debrecenre fölfelé tekintenek az egész egyházkerületben. Az itt közlendő 1943-as adatok javarésze megnyugtató. Ezeket helyezzük előtérbe. Születések száma: törvényes fi 621, törvénytelen fi 69; együtt 690. — Törvényes nő 625, törvénytelen nő 63; együtt 688. — Összes születés 1378. — Meghalt fi 558, nő 522; együtt 1080. — Áttértek hozzánk: rkath. fi 20, nő 17; együtt 37. Gkath. fi 3, nő 7; együtt 10. Gkeleti nő 5. Unitárius nő 1. Baptista nő 1. Izraelita fi 2, nő 2; együtt 4. Végösszeg: áttért fi 25, nő 32. Összesen 57. — Kitérték tőlünk: rkath. lett fi 4, nő 11; együtt 15. Gkath. nő 3. Baptista fi 1, nő 6; együtt 7. Végösszeg fi 5, nő 20; együtt 25. — Szaporodás fi 152, nő 178; összesen 330. Lélekszám 1943 dec. 31-én: 81,798.

Polgári házasságot kötött 583 tiszta református pár, 371 vegyespár; együtt 954 pár. Egyházi házasságot kötött 395 tiszta református pár, 140 vegyespár; együtt 535 pár. — Házasságára tehát egyházunk szertartása szerint nem kérte Isten áldását 188 tiszta református pár, 231 vegyespár; együtt 419 pár. A katonai egyházközségnél megesküdött 109 tiszta pár, 44 vegyecs pár; együtt 153 pár. Az egyházilag itt meg nem esküdöttök számát némileg enyhíti az a körülmény is, hogy a környékből igen sokan kötnek Debrecenben polgári házasságot, nem idevaló illetőségűek; ezt a törvény megengedi; ezek javarésze illetékes lakóhelyén meg szokta kötni egyházilag is a házasságot. Ezt azonban ellenőrizni vagy kimutatni nem lehet.

Most következik a megdöbbentően szomorú statisztika. A vegyesházasságoknál reverzális kötött javunkra 89 esetben, kárunkra 104 esetben. Nem történt megegyezés 178 esetben. Számszerinti veszteség e tételnél kárunkra 15. A reverzálisok aránya az egyes felekezetekkel szemben a következő: Rkath. javunkra 65, kárunkra 88; veszteség 23. Gkath. javunkra 20, kárunkra 14; nyereség 6. Gkeleti javunkra 1. Ág. h. cv. javunkra 2, kárunkra is 2. Baptista javunkra 1.

Konfirmáltatott 496 fi, 566 nő; összesen 1062.

Visszatérve a reverzális mérlegre, előbb azt mondtuk, hogy számszerinti veszteség e tételnél kárunkra 15. Ez a szám ne ejtsen tévedésbe senkit, mert a veszteség ennél sokkal nagyobb a valóságban. Mert ha kerekszámban 80 ezer református nyert Debrecenben 89 reverzalist, akkor kerekszámban 25 ezer másvallásúnak csak 29-6-ot lett volna szabad arány szerint nyernie; holott nyertek 104-et.

— Mi ennek a magyarázata? Miért nagyobb a veszteségi arányszám 1943-ban, minden előző évinél? Mi történik Debrecenben, hogy két évtized óta állandóan süllyed az ellenállóképesség a reverzálisarcban? Miért nem szűnik ez a harc most, amikor egyes jólelkek építgetnék az aranyhidat Debrecen és Pannónia között? Amikor mi, reformátusok becsülettel elfogadjuk a felénk nyújtott békülékeny jobbkezet?

Magunkat megmésévelve, csupán két okát jelezzük az áldatlan, sőt átkos reverzálisarc kárunkra kedvezőtlen mérlegének. Egyik az, hogy a gyóntatószékekben folyó térítő és hódító munkát semmiképpen nem áll módunkban ellensúlyozni. Másik az, hogy Debrecenben harmadéve három új plébániát állítottak fel s ezekben összesen hét ferencrendi és hat dominikánus szerzetcs munkálkodik, s a róm. kath. egyházban egy-egy lelkész gondjaira legfeljebb kettő-ezer lélek esik; — ugyanakkor a debreceni református egyházban, egy-egy egyházzrészben a lelkipásztorokra átlag nyolcezer lélek esik. Debrecenben tehát nyilván a legsürgősebben szaporítani kellene az egyházzrészek és a lelkipásztori állások számát. Ezt sürgetik is régóta azok, akik azt szeretnék, hogy Debrecen alakuljon át önálló városi egyházmegyévé. De még inkább sürgeti a Debrecenben immár állandósult nagy veszteségsorozat, melyet a kitérések és immár nem reformátusnak születő gyermekek számát egybevéve, legalább is évi 500 lélekre lehet tenni. Ezzel szemben, mint láttuk, a természetes szaporodás tavaly s átlag évenként 300 körül mozog.

HALOTTAINK

Czirbus István a makói református gyülekezet volt igazgató-tanítója. 88 éves korában elköltözött az élők sorából. 1880 óta tanításkodott; előbb 12 évig Földeákon, mint lévitatanító, hol imaházat, majd templomot építtetett. 1892-től szülőföldjére, Makóra került, hol csakhamar igazgatóvá választották. Nevelői munkásságát negyvennyolc évig folytatta; 1923-ban vonult nyugalomba. Szellemi frissességét, sőt testi erejét is az utóbbi évekig megőrizte. A makói gyülekezet nagy részvétellel kísérte el utolsó útjára a pátriárkai kort ért kiváló tanítót. Akik sokakat igazságra visznek, miként a csillagok örökön-örökké... A B. F. R. A.

KRÓNIKA

Kegyeletes évfordulóhoz érkezünk az Úr 1944. évében. Március 20-án lesz kerek ötven esztendeje Kossuth Lajos halálának. Az utódok kegyelettel bontogatják a mult emlékeit s hozzák napvilágra a nagy szabadsághős időálló gondolatait. Ezek sorából közlünk mi is néhányat, ami éppen a mai világeseményekhez kapcsolódik. Angliai beszédeiben Kossuth Lajos számtalanszor felhívta a figyelmet arra, hogy „minden lehető szláv mozgalom Európa délkeletén nem szabadságra, hanem úreserére s végeredményben az orosz szupremátia vontatókötelére fog vezetni”. Kossuth jóslta meg, hogy „Oroszország határtalan terjeszkedési vágyával, melynek mint a hógörgetegnek a menve növés természetéhez tartozik, vihartelített felhő gyanánt borul a történelem láthatárára, mely máris annyi síralmat öntött az emberiségre, a jövőre pedig borzasztóan sötét árnyéket vet”. Ugyancsak Kossuth hirdette, hogy az „Európát beláthatatlan romlással fenyegető pánszlávizmusnak egész erejével, utolsó csepp véreig ellent kell állani nem csak az európai népeknek, hanem maguknak a szláv nemzeteknek is”. — Ezzel kapcsolatban közöljük: Érdekes eseményt jegyzett fel egyik Amerikában járt írónk, hogy Ottó, IV. Károly király elsőszülött fia — Kossuth Lajos képe alatt fényképezte le magát az amerikai magyarok között és őszintén fájjalta, hogy a Habsburgok miatt nem értették meg a zempléni fiskálist.

Fájdalmas szavú levelet hozott a mult héten a posta szerkesztőségünkbe. Minden ideérkező levélről korántsem szoktunk megemlékezni Lapunkban; ezzel az eggyel, úgy érezzük: kivétel kell tennünk. A levél írója egyik nagy alföldi gyülekezetünkben él. Rendszeresen olvassa a Debreceni Protestáns Lapot. Elolvasta nemrég a lelkipásztor munkatársairól írott értékes cikket is (zárjel közé tesszük: mások lelkében is visszhangot keltett ez a derék írás). A hozzánk levelet intézett testvérünk lelkét is megragadta — de egyben keserűséggel is töltötte el a cikk. Méltó búslásának szerzője az a bánásmód, amiben az ő ottani lelkipásztoruk részesíti néhanapján a tanítókat. Néhanapján azért, mert ha hangulata úgy diktálja: tud velük szemben emelygősen udvarias is lenni. Persze az ilyen harmadnapos kedvességnek annál visszataszítóbb eredménye szokott lenni... Szomorú, hogy így van, még ha csak azon az egy helyen volna is így. Attól tartunk azonban, hogy zökkenők és surlódások másutt is adódnak. A hivatkozott cikknek éppen az az egyik kemény tanulsága, hogy zökkenőknek és surlódásoknak lenni *nem és nem szabad*. Még normális időkben sem. Most a világégés közepette annál kevésbé. Mert első helyen nekünk, lelkipásztoroknak, a mi csendes óráink számára íratott meg amaz apostoli intelem: „*Kérlek azért titeket én, ki fogoly vagyok az Úrban, hogy járjatok úgy, mint illik elhivatástokhoz, mellyel elhivatottok, teljes alázatossággal és szelidséggel, hosszúlűrészsel, elszenvedvén egymást szeretetben; igyekeztvén megtartani a Lélek vigységét a békeségnek köteleiben...*” (Efez. IV: 1-3.) Ezekhez a mélyzengésű, időszerű intő beszédekhez, olvassuk el még a Thessal. I. lev. V. részének 11-25. verseit. Bárcsak elolvasná mindezeket az a testvérünk is, akiről az emlegett levélben fájó panasz hangzik... „*Qui sapiens est, audit consilia.*”

A lelkészek vasúti igazolványáról. A Lelkészegyesület multévi 46. számában a lelkészek vasúti igazolványára vonatkozó értesítést némelyek félreértették, némelyek meg nem akarják érteni. Szíveskedjenek tudomásul venni, hogy a kedvezmény megadása a minisztérium részéről nem jogigényből származó kötelezettség. Nem lehet azt követelni, mint ahogy némelyek tették, sőt amint arról személyesen nyertem meggyőződést a minisztériumban, sokan olyan hangon és modorban, ami csak árt az ügynek. Megígérték a minisztériumban, hogy a lehető legnagyobb méltányossággal fogják kezelni a kérvényeket, de csak azokét, amelyek kellően meg vannak indokolva (p. o. különböző családi ügyek, betegség, szegénység, missziói kiküldetés stb., de gyűlések már kevésbé). A megfelelő indokolás nélküli kérések figyelmen kívül hagyatnak. Indokolt esetben többször is lehet kedvezményes igazolványért folyamodni, de egyszerre több útra szóló vagy hónapról hónapra érvényes igazolványokat nem adnak. A kérvényben megjelölendő az indulási és az érkezési állomás, s csak a legtrikább esetben kérendő országhatártól-országhatárig. Rövidebb útra szóló kérések lehetőleg mellőzendők. A kéréseket minél korábban kell beadni, hogy idő legyen az elintézésre. Kiállítási díj fejében annyiszor két pengő küldendő (bélyegben is lehet), ahány személyről van szó és portó fejében 30 fillér. A megkapott igazolvány hátlapján levő határozmányokat pontosan meg kell tartani. Lelkeszi hivatal bélyegzője a kéresről nem hiányozhatik. Az igazolványok három hónapig érvényesek, de csak egyszeri utazással, és közben három ízben megszakíthatók. Kérjük, hogy aki igénybe akar venni ilyen kedvezményes igazolványt, a fennteket tartsa be. A magunk részéről jól tudjuk, hogy a lelkészeknek milyen nagy sérelme, hogy ők nem juthatnak a tisztviselőkhöz hasonló vasúti kedvezményhez. Ebhez azonban külön törvényes intézkedésre volna szükség. Ennek ellenére is mindent meg kell tennünk e régótai sérelmünk orvoslása érdekében, ezért az ORJÓ Végrehajtóbizottságának legközelebbi gyűlése felkérte Ravasz László püspök urat, elnökünket, hogy nagy befolyásával személyesen hasson oda, hogy kérésünk teljesedésbe menjen, de hogy ez megtörténjék, azon nem fog segíteni az a sajnálatos magatartás és hang, amit többen megengedtek maguknak. *Egerházy Lajos, ORJÓ-igazgató.*

HIVATALOS ÉRTEŚÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

5790—1943. szám.

TÁRGY: Anyakönyvi kutatás.

FELHÍVÁS.

Ruha Lajos műszaki tisztviselő csepeli (Nyírfu-ú. 36. sz.) lakos kérelmére elrendelem Ruha János és Horváth Veronika születési anyakönyvi és házassági anyakönyvi bejegyzési felkutatását.

A keresettekre vonatkozó adatok igen hiányosak s csak az állapítható meg, hogy Balázs nevű fiuk 1844-ben Nyírgyulajon született.

A bejegyzések feltalálása esetén kérelmező értesítendő. Debrecen, 1944 január 20.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

206—1944. szám.

TÁRGY: Konfirmációi előkészítés.

KÖRLEVÉL.

a nagytiszteletű lelkipásztor urakhoz.

A népiskolai VIII. osztály konfirmációi előkészítésével kapcsolatban a Debreceni Protestáns Lap 1943. évi 43. számában megjelent 4618. sz. körlevelemben foglaltak kiegészítése és némi módosítása végett, az Egyetemes Konvent által a vallástanítás és konfirmációi előkészítés összhangba hozására kiküldött ad hoc bizottság 1943 december 16-án tartott gyűlése idevonatkozó határozatára, valamint az egyetemes konventi Elnökség 44—1944. sz. leiratára támaszkodva a következőket rendelem el:

1. Ha a népiskola VIII. osztályában konfirmációra való előkészítés folyik, akkor ennek az osztálynak tan-könyve a konfirmáció káté (Apostol Elek-féle) legyen és az előkészítő tanítást a lelkipásztor végezze. Ha nem ebben az osztályban történik a konfirmáció előkészítés, a tan-könyv a Vass Vince: Hit és erkölestan c. könyve legyen, és a vallástanítás a tanító feladata.

2. Ugyanez a közép- és középfokú iskolák IV. osztályára is értelemszerűen alkalmazandó.

A jelen iskolai évben bevezetett gyakorlat az iskolai év végéig fenntartandó.

Debrecen, 1944 január 18. Atyafiságos tisztelettel:

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

286—1944. szám. TÁRGY: *Testnevelési felmentések.*

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú leányiskolák tek. igazgatóságaihoz.

Az ifjúság honvédelmi nevelése és a testnevelés országos vezetőjének 243.317—1943. XII. V. K. M. számú felkérésére értesítem közép- és középfokú leányiskoláink igazgatóságait, hogy a testnevelési órák alóli felmentésekről készített három utolsó évi statisztikai adatok összehasonlítása alkalmával megállapítást nyert, hogy a felmentések arányában országos viszonylatban alig mutatkozik csökkenés, egynéhány leányiskolában pedig megdöbbentő a magas felmentési százalék. Addig is, míg a felmentések ügyében mélyrehatóbb intézkedés nem történik, felhívom az Igazgató urakat a Rendtartás-ban foglaltak pontos és lelkiismeretes megtartására.

Külön is felhívom az igazgatóságok figyelmét arra, hogy a rendtartások határozottan előírják, hogy a felmentett tanulók kötelesek jelen lenni az órákon az órákon is, melyekre felmentésük vonatkozik, tehát nem fordulhat elő az az eset, hogy a felmentett tanuló pl. az első órán ne jelenjen meg, illetőleg az utolsó órától eltávozzék.

Debrecen, 1944 január 22.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

338—1944. szám. TÁRGY: *Leventeparancsnokságok körleteinek az egyházi közigazgatási beosztással való összhangbahozatala és az illetékesség megállapítása.*

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

A katonai és a polgári hatóságok közigazgatási földrajzi területének határai többnyire nem esnek egybe az egyfokú egyházi hatóságok, pl. az egyházmegyék területével. Előfordul, hogy egy egyházmegyéhez 2—3 járásból való községek is tartoznak, illetve egy-egy járás községei több egyházmegye területén fekszenek.

Ebből a helyzetből a leventeifjúság lelkigondozására háramolható zavarok elkerülése végett, valamint a felelősség és az illetékesség tisztázása céljából az alábbiakat közlöm:

A járási leventelelkész megbízás megadására az az esperes illetékes, akihez az illető járásból a legtöbb község tartozik. Ha pedig ebből az egyházmegyéből alkalmas személy nem lenne, úgy a megbízás megadására az az esperes illetékes, akinek egyházmegyéjéből a járási leventelelkész kikerül:

a leventeifjúság lelkigondozásával kapcsolatban felmerülő közterhek, vagy juttatások az érdekelt egyházmegyék között az illető járásból hozzájuk tartozó egyházmegyék arányában oszlik meg.

Ettől az általános elrendezéstől eltérő megállapodások (pl. egy-két egyházmegyének vagy szórványnak leventevonatkozásban ideiglenesen egy szomszédos egyházmegyéhez csatolása stb.), ha azokat a szolgálat könnyítésének és a munka egyszerűsítésének érdeke indokolja, az egyházkerületi közgyűlésnek a hozzájárulásával megengedhetők.

Debrecen, 1944 január hó 24.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

ad 338—1944. sz. TÁRGY: *Leventeparancsnokságok körleteinek az egyházi közigazgatási beosztással való összhangbahozatala és az illetékesség megállapítása.*

KÖRLEVÉL

az összes hadtest-, kerületi kiegészítő- és járási leventelelkészek számára.

A katonai és a polgári hatóságok közigazgatási földrajzi területének határai többnyire nem esnek egybe az egyfokú egyházi hatóságok, az egyházmegyék és az egyházkerületek területével. Egyházkerületünk területén több hadtest is van, viszont e hadtestek körletének egy-egy része más egyházkerületbe is átnyúlik, vagy pl. egy egyházmegyéhez két-három járásból való községek is tartoznak, illetve egy-egy járás községei több egyházmegye területén fekszenek.

Ebből a helyzetből a leventeifjúság lelkigondozására háramolható zavarok elkerülése, valamint a felelősség és az illetékesség tisztázása végett az alábbiakat közlöm:

A hadtest és a kerületi kiegészítő leventelelkész a hadtest, illetve a kerületi kiegészítő parancsnokság körletében fekvő község levente-lelkigondozási ügyekben azzal a püspökkel egyetértőleg jár el, akinek egyházkerületébe az érdekelt egyházközség tartozik:

általános érvényű munkáikat a körletükbe kapcsolódó valamennyi egyházkerület püspökével egyetértésben végzik, közérdekű intézkedéseiket és összefoglaló jelentéseiket a területileg érdekelt minden püspöknek megküldik:

hasonlóképpen a járási leventelelkésznek egy, a járásában fekvő község levente-lelkigondozási ügyeiben azzal az esperessel egyetértőleg kell eljárnia, akinek egyházmegyéjébe az érdekelt egyházközség tartozik:

általános érvényű munkáikat pedig a járási leventelelkészek a körletükbe kapcsolódó valamennyi egyházmegye esperesével egyetértésben végzik, közérdekű intézkedéseiket és összefoglaló jelentéseiket a területileg érdekelt minden esperesnek megküldik:

az igazgatásnak ezzel az egyházi vonalával természetesen párhuzamosan fut ama másik is, melyen haladva, a különböző fokú leventelelkészletek a leventeintézmény szervezetébe bekapcsolódnak.

Debrecen, 1944 január hó 24.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

375—1944. szám. TÁRGY: *Polgári iskolai magánvizsgálati díjelöltek felhasználása.*

KÖRLEVÉL

a polgári iskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

A polgári iskolák igazgatóságaihoz intézett 7826—1942. számú rendeletben intézkedtem a polgári iskolai magán-, felvételi és különbözeti magánvizsgálatra jelentkező tanulók magánvizsgálati díjelölte tárgyában.

Értesítem polgári iskoláink igazgatóit, hogy a magántanulók által e rendeletem kelte előtt befizetett és eddig fel nem használt előlegekre is vonatkozik e rendelkezésem.

Elrendelem egyszersmind, hogy jövőben a javítóvizsgálaton meg nem jelenő nyilvános és magántanulók által befizetett javítóvizsgálati díj, a vizsgán meg nem jelenő esetén, iskolai jótékony célra fordítandó.

Debrecen, 1944 január 24.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

6712—1944. szám. TÁRGY: *Lelkeszi életrajzi adatgyűjtés.*

KÖRLEVÉL

valamennyi kebelbeli lelkipásztor és lelkész atyánkfiaihoz.

Egyházkerületi közgyűlésünk a 6712—1941. sz. körlevélben elrendelt lelkeszi életrajzi adatgyűjtés kiegészítését rendelte el. Ennélfogva felhívom a Tiszántúli Egyházkerület kötelékébe tartozó valamennyi lelkészkepesítésű atyánkfiait, valamint általuk a lelkeszi özvegyeket, hogy lehetőség szerint küldjék be az egyházkerület levéltárába

1. életrajzokat, különös tekintettel a maguk és gyülekezetük vallási életére ;

2. maguk, családtagjaik, esetleg templomuk vagy gyülekezetük nevezetesebb épületeinek, életmozzanatainak fényképét ;

3. nyomtatásban megjelent műveiket, legkivált a rövid terjedelmű önállóan, vagy időszak, esetleg napilapokban megjelent cikkeiket.

Az életrajzokat a hivatolt körlevél is kérte. De legtöbb lelkész vagy egyáltalában nem küldött be életrajzot, vagy csakis élete külső körülményeinek teljesen rövid, lexikonszerű leírását adta. E gyűjtés az ország más kerületeiből nagyszabású emlékiratszerű életrajzokat hozott felszínre, amik rendkívül alkalmasok ma és különösen azok lesznek a jövőben a lelkészek és gyülekezetek lelki életének megajzolására. Az őszinte és részletes leírások egyházunk életének egyébként teljesen felderítetlenül maradó jelenségeiről adnak tájékoztatást, s így lelkészeink a leggazdagabb anyagot szolgáltatják a történetírás számára. A fényképek lehetnek műkedvelő fényképek is. A családokban eddig megőrzött, de a dolgok rendje szerint magánházaknál idővel elkallódásra ítélt régi fényképek központi helyre elhelyezve, igen értékes gyűjteménnyé növekedhetnek. Minden fénykép hátlapját lehetőleg részletes magyarázó írással lássuk el.

Lelkészek irodalmi működésének számontartása főleg a folyóiratokba vagy napilapokba, esetleg álnévvel elhelyezett cikkek vagy egészen kis nyomtatványok miatt alig lehetséges. A megjelenéskor és a szerző által beküldött ilyen egyes lapszámok, különnyomatok vagy füzetkék lehetővé tennék a közkönyvtárakban általában hiányzó anyagnak is megőrzését.

Debrecen, 1944 január 25.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közzé kell tenni és a Kiadóhivatal címére (Debrecen, Kálvin-tér 17. Püspöki hivatal. Postafiók 65.) kell beküldeni.

Hirdetési díj szavanként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 pengő.

Fegyvernek református egyházközsége 21 napi határidővel pályázatot hirdet egytanerős, I—VI. osztályú osztatlan iskolájához *kántortanítói állásra*. Fizetés, köteleesség törvényszerű. Énekvezetésért külön díjazás. Nők is pályázhatnak.

Hajdúnánási Református Egyházközség Iskolaszéke tankerületi főigazgatói engedélyezéstől feltételezetten pályázatot hirdet az üresedésben lévő XXV. sz. *tanítónői* állásra. Helyi javadalom ezidőszertől a kezdőfizetés 30%-a és a törvényszerű lakáspénz. A többi államségély. Köteleessége: presbitérium által reábizott osztály vagy osztályok vezetése és a belmissziói munkában való részvétel. Választás a fennálló VKM-rendeletek alapján. Pályázati határidő a Lap megjelenésétől számított 21 nap. Pályázati kérvények a fenti iskolaszék címére válaszbélyeggel küldendők.

Laskod református egyházközsége pályázatot hirdet *kántortanítói* állásra. Fizetése: 15 kat. hold jöminőségű föld, lakás és kert, 15 q rozs. (Ezeknek értékegysége 13.) Megfelelő államségély. Köteleessége: kántori teendők végzése, kijelölt osztályok tanítása, karének vezetése, belmissziói munkában segédkezés, lelkészt akadályoztatása esetén helyettesíteni. Pályázati határidő 21 nap. Református Iskolaszék, Laskod.

Laskod református egyházközsége pályázatot hirdet *II. és IV. sz. tanítói* állásra. Fizetése és köteleessége törvényszerű. Férfiak, nők pályázhatnak. Határidő 21 nap. Iskolaszék.

Margitta református presbitériuma pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett *II. sz. tanítónői* állásra. Köteleesség a reábizott osztályok vezetése és belmissziói munkában részvétel. Törvényes fizetést és lakbért kap. Pályázati határidő 21 nap. Kérvények a Református Lelkészi Hivatalnak, Margitta, Bihar megye küldendők. Az állás megerősítés után azonnal elfoglalandó.

TARTALOM:

Hagyomány és személyiség Révész Imre püspök, lelkészelnök beszéde
Dr. Kőlcsey Sándor polgármester főgondnokhoz — Dr. Kőlcsey Sándor polgármester, főgondnok válasza
Dr. Tóth Dezső: Ötvenéves reverzális-törvény
A debreceni református egyház szomorú reverzális-statisztikája
Halottaink — Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Hirdetések

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1944—373.

DR. ERDŐS JÓZSEF:

„HEIDELBERGI KÁTÉ“ 12. kiadása
ÚJBÓL KAPHATÓ. Ára: 60 fillér

DR. ERDŐS KÁROLY:

„AZ ÉN VALLÁSOM“ 6. bővített kiadása
MEGJELENT. Ára: 1— pengő

MEGRENDELHETŐ:

Méliusz

KÖNYVKERESKEDÉSBEN
Debrecen, Ferenc József-út 26.

KISS FERENC

Telef.: 384-447.

ötvästanár, ref. presbiter

BUDAPEST IV., HARISBAZÁR-U. 3.

Úrvaesorai és keresztelési edények,
nászajándékok, ékszerek stb.

Törött tárgyakat javítok, becserelek. Aranyozok, ezüstözök.

**MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK**

DEBRECENI FIÓKJA

Piac-utca 45—47. Telefon: 14-96, 23-70, 23-71.

Szövetek, selymek,

függönyök, függönykelmék, retikulók, kötött-
árúk, női és férfifehérneműk, rövidárúk
nagy választékban.

PETRIK KÁROLY DEBRECEN,
női és férfi divat üzlete Ferenc József-út 25.

Beivárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen

Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával:

betétek elhelyezése kölcsonok folyósítása
értékpanírok vétele és eladása.

REFORMÁTUS

**PAPI
PALA'ST
ÉS SÜVEG
KÉSZÍTÉSE
ELSŐRENDÜ
KIVITELBEN
FÉNYES
ILONA
RIMASZOMBAT**